

Med fötter i Paris och rötter i Syrien

Avståndet till Syrien har inte förändrat hennes traditionella musikstil, tvärtom. För att inte förlora sina rötter har oud-spelaren Waed Bouhassoun snarare dykt djupare ner i arabisk musik och kultur.

Journalisten Katarina Lind och musikern Emma Swensson har rest från Sverige till Paris för att samtala med Waed Bouhassoun om att spela traditionell musik i en stad långt från ens rötter.

Waed Bouhassoun böjer sig fram i den tysta lägenheten i Paris.

– Du vet, kärleken är sorglig.

Hon är en syrisk oud-spelare, sångare och kompositör som främst tonsätter arabisk poesi från 1920- och 30-talet, samt sufiska dikter. I hennes förra skiva, *L'ame du luth* (2014) finns det en sorgsen ton trots att sångerna handlar om kärlek. Waed berättar att de äldre sufiska och arabiska kärleksdikterna alltid slutar olyckliga, men det finns något vackert i det, tycker hon. Det är separationen i de äldre arabiska kärleksdikterna och längtan efter gud i de sufiska som kan få dem att låta vemodiga. Efter en stund lägger hon till:

- Men kanske låter de sorgsna för att jag själv inte mådde så bra under den perioden.

En fotbollsintresserad bror och en musikintresserad pappa. Det var bakgrunden till att Waed började spela den arabiska lutan oud. Hon var sju år när hennes pappa kom hem med ett paket, det var till hennes bror. I paketet låg en oud. Men hennes bror brydde sig bara om sport och istället blev det Waed som började spela. Det var som att bli hel, minns hon. Först lärde hon sig spela av sin pappa och farbror, men redan som tioåring framförde hon sin första konsert och ett år senare tävlade hon. Hennes mamma var orolig, hon skulle bo borta och klara sig själv, men pappan gav fullt stöd. Att resa iväg från hennes drusiska, en etnisk och religiös minoritet, bergsby i södra Syrien gav en känsla av självständighet och därför var steget till att lämna hemmet och börja på musikkonservatoriet i Damaskus inte stort.

Första gången hon blev inbjuden som musiker till Frankrike var 2004 och när hon bestämde sig för att flytta hit 2010 var det för att studera vidare. Men inte vilken musikteori som helst, utan musiketnologi. Nu är hon doktorand och skriver en avhandling om rituell begravningsmusik från södra Syrien. För henne är det viktigt att studera musikens sociala, historiska och kulturella sammanhang.

Både musiken och arbetet med avhandlingen gör att hon har nära kontakt med hemlandet. För henne innebär arbetet i Paris möte med andra kulturer, musiker och kunskap vilket får henne att utvecklas. Samtidigt är de regelbundna resorna till Syrien och kontakten med familjen nödvändiga.

Har din relation till musiken och Syrien förändrats av att du bor här?

– Nej den har inte förändrats, livet här har öppnat många dörrar till andra kulturer men jag åker till Syrien en gång om året även om det är farligt, det ger mig energi, säger Waed.

Under arbetet med hennes förra skiva *L'ame du luth* Oudens själ i svensk översättning, var hon tvungen att ställa in sin årliga hemresa för att besöka sin familj, krigssituationen i Syrien var för osäker. Det var ett svårt år, berättar hon, men musiken hjälpte henne.

Fatigue (trött), Je passe (det förflutna) och Angiousse (ångest, vemod) är några dikter hon tonsatte. De är skrivna av den syriska poeten Adonis, som även han bor i Paris och skriver om hemlandet.

- Jag kan inte separera mig från det som händer i omvärlden, säger hon.

I höstas kom hennes tredje egna skiva ut, *La voix de la passion* (2016) och hon känner att hennes röst är starkare än på den förra skivan. Istället för att enbart lyssna på allt negativt som händer i Syrien försöker hon lyfta fram det positiva. Men hon oroar sig samtidigt över den utvecklingen som sker i Europa och världen där kultur och universitet får stryka på foten när regeringarna ska spara pengar. Kultur, konst, musik och kunskap är de viktigaste verktygen för att motarbeta våld och krig, tycker hon. De är också hennes sätt att göra skillnad.

- Jag skriver inte om situationen i Syrien på min facebookside, min röst och poesi är starkare.

Sedan Waed kom till Frankrike första gången har hon varit i kontakt med andra musiker och det har betytt mycket för hennes utveckling som artist. Förutom att jobba med Maison des Cultures du Monde, har hon gjort flera musikprojekt med den katalanska musikern och dirigenten Jordi Savall. Det senaste projektet riktar sig till flyktingar och innebär att hon tillsammans med musiker från tre andra länder kommer att utbilda 20 professionella musiker som flytt till Europa, ge dem kontakter och en chans att börja jobba. De ska även anställas för att ge workshops till barn.

- Alla måste göra något, det är vårt mänskliga ansvar. Jag kan inte göra allt men detta kan jag bidra med, säger hon.

Mitt under samtalet ringer hennes telefon och hon ber om ursäkt och går iväg.

- Halo... Halo... Halo, oui, bonjour...

- Jag har en konsert den nionde december så jag lovade att ringa och bekräfta idag, sedan är det ett annat möte med en journalist också, säger hon till oss och skrattar till.

De första åren i Paris gick åt till att lära sig språket och att komma in i landet, därför blev det mindre tid till att spela men nu har det vänt. Trots att hon jobbar hårt med sin avhandling ger hon regelbundet konserter, för henne måste musik och teori existera samtidigt. Idag pratar hon flytande franska och kan uppskatta språket även om hon hade svårt för det i början. Det skiljer sig mycket från engelskan eller arabiskan som hon beskriver som ett mer poetiskt språk. Franskan är mer intellektuellt inriktad.

- För mig är det franska språket ett tänkande språk, det handlar om hur vi kan tänka och hur vi kan ställa frågor, meningarna behöver vara fullständiga, som symboler, säger hon.

Hennes akademiska studier och musik går hand i hand, liksom livet i Frankrike och Syrien. Hon har skrivit musik till Nabatenskt poesi från södra Syrien och dikter från Andalusiens muslimska period. Nabateanerna var en nomadstam som levde i den arabiska öken och den poetiska traditionen kommer ursprungligen från norra Syrien men spred sig söderut. Det är en poesi som kan framföras av alla, oavsett om du är en shejk eller en vanlig ökenkrigare.

Det börjar mörkna utanför och utanför den stillsamma lägenheten väntar ett livligt Paris. Samtalet har pågått i snart två timmar och Waed är trött i rösten. Innan vi går ger

hon oss sin senaste skiva, *La voix de la passion*. Trots att hon beskriver den som starkare än hennes förra skiva finns det en kärleksdikt om separation. Det är ett stycke från den klassiska arabiska kärleksdikten om Layla och Majnun. Den är tillägnad hennes älskade stad Damaskus.

”Säg henne att jag fortfarande älskar henne, hur långt borta hon än är, det var hon som lärde mig att älska...”.

Katarina Lind

Journalist

Emma Swensson

Folk- och världsmusiker och representant för EPOS

Genomförts med stöd av Equality and Plurality on Stage, EPOS - internationella projekt 2016.

Waed Bouhassoun

La voix de la passion (2016)

L'ame du luth (2014)

Orient-Occident II, Hommage à la Syrie (En hyllning till Syrien) med Jordi Savall (2013)

La voix de l'amour (2009)